

Konwencja o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu (II konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949r.

(DzU z 1956r., nr 56, poz. 175, załącznik)

**Rozdział I
Postanowienia ogólne**

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszystkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotkała żadnego oporu zbrojnego.

Jeżeli jedno z Mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją wobec powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmuje ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie będzie obowiązana stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby nie biorące bezpośredniego udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osoby, które stały się niezdolne do walki z powodu choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku, ani z żadnych innych analogicznych powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nietykalność cielesną, a w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki;
 - b) branie zakładników;
 - c) zamachy na godności osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające;
 - d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.
- 2) Ranni, chorzy i rozbitkowie będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swe usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie drogą układów specjalnych wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

W przypadku działań wojennych między lądowymi a morskimi siłami zbrojnymi Stron w konflikcie postanowienia Konwencji niniejszej będą się stosowały tylko do zaokrętowanych sił zbrojnych.

Po wylądowaniu siły zbrojne podlegać będą natychmiast postanowieniom Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 5

Mocarstwa neutralne będą stosowały przez analogię postanowienia Konwencji niniejszej do przyjętych na swoje terytorium lub internowanych na nim rannych, chorych i rozbitków oraz do członków personelu sanitarnego i duchownego, należącego do sił zbrojnych Stron w konflikcie, jak również do zebranych zmarłych.

Artykuł 6

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły niezależnie od układów, przewidzianych wyraźnie w artykułach 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 i 53, zawierać inne jeszcze układy specjalne w każdej sprawie, która wydaje się im odpowiednia do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może pogorszyć sytuacji rannych, chorych i rozbitków oraz członków personelu sanitarnego i duchownego, uregulowanej przez niniejszą Konwencję, ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Ranni, chorzy i rozbitkowie, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego, będą korzystali z dobrodziejstw tych układów dopóty, dopóki Konwencja będzie się do nich stosowała, z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień, zawartych wyraźnie w powyższych układach późniejszych, albo z zastrzeżeniem korzystniejszych środków, przedsięwziętych w stosunku do nich przez jedną lub drugą Stronę w konflikcie.

Artykuł 7

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie będą mogli w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw, zapewnionych im przez niniejszą Konwencję i ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 8

Konwencja niniejsza będzie stosowana przy współdziale i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych, powołanych do obrony interesów Stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć, poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym, delegatów spośród swoich własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję.

Strony w konflikcie będą możliwie w najszerszej mierze ułatwiać przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykroczać poza ramy swej misji określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymagania bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje. Jedynie bezwzględna konieczność wojskowa może upoważnić do wyjątkowego i czasowego ograniczenia ich działalności.

Artykuł 9

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody dla działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad rannymi, chorymi i rozbitkami oraz członkami personelu sanitarnego i duchownego oraz udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 10

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, jakiejś organizacji, dającej wszelkie rękojmie bezstronności i sprawności.

Jeżeli ranni, chorzy i rozbitkowie albo członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie korzystają lub z jakiegokolwiek powodu przestali korzystać z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do takiej organizacji o podjęcie się funkcji przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapewnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, albo też powinno przyjąć usługi, zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się Mocarstwo zainteresowane albo która zaofiarowała swoje usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności, jaką ponoszą wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełniania.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień w drodze specjalnej umowy między mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, a w szczególności w przypadku okupacji całości lub znacznej części jego terytorium.

Ilekoć w niniejszej Konwencji jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w znaczeniu artykułu niniejszego.

Artykuł 11

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwienia sporu, ilekoć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, ewentualnie na odpowiednio wybranym neutralnym terytorium, konferencji ich przedstawicieli, a w szczególności władz zajmujących się sprawami rannych, chorych i rozbitków oraz członków personelu sanitarnego i duchownego. Strony w konflikcie obowiązane będą zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wówczas zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do jednego z Mocarstw neutralnych albo delegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

Rozdział II

O rannych, chorych i rozbitkach

Artykuł 12

Członkowie sił zbrojnych i inne osoby, wymienione w następnym artykule, którzy znajdują się na morzu i są ranni lub chorzy albo stali się rozbitkami, będą szanowani i chronieni we wszelkich okolicznościach, przy czym rozumie się, że termin "rozbitcie się"

stosuje się do każdego rozbicia się bez względu na okoliczności, w jakich ono nastąpiło, włączając w to przymusowe wodowanie oraz upadek do morza.

Będą oni traktowani w sposób humanitarny i leczeni przez tę Stronę w konflikcie, w której mocy się znajdują, bez żadnej na ich niekorzyść różnicy z powodu płci, rasy, narodowości, religii, przekonań politycznych lub z jakichkolwiek innych analogicznych powodów. Zabronione są surowo wszelkie zamachy na ich życie i osoby, a między innymi ich dobijanie lub wyniszczanie, torturowanie, dokonywanie na nich doświadczeń biologicznych, pozostawianie ich z premedytacją bez pomocy lekarskiej lub bez opieki albo stwarzanie warunków narażających ich na zarażenie się lub zakażenie.

Tylko nagłość z punktu widzenia lekarskiego może upoważnić do dania pierwszeństwa w kolejności udzielania pomocy.

Kobiety mają być traktowane ze szczególnymi względami należnymi ich płci.

Artykuł 13

Konwencja niniejsza będzie się stosowała do rozbitek rannych i chorych na morzu, należących do następujących kategorii:

- 1) członkowie sił zbrojnych Strony w konflikcie, jak również członkowie milicji i oddziałów ochotniczych, stanowiących część tych sił zbrojnych;
- 2) członkowie innych milicji i innych oddziałów ochotniczych, włączając w to członków zorganizowanych ruchów oporu, należących do jednej ze Stron w konflikcie i działających poza granicami lub w granicach swego własnego terytorium, nawet jeżeli to terytorium jest okupowane, pod warunkiem, że te milicje lub oddziały ochotnicze, włączając w to zorganizowane ruchy oporu, odpowiadają następującym warunkom:
 - a) mają na czele osobę odpowiedzialną za swych podwładnych;
 - b) noszą stały i dający się z daleka rozpoznać znak rozpoznawczy;
 - c) jawnie noszą broń;
 - d) przestrzegają w swych działaniach praw i zwyczajów wojny.
- 3) członkowie regularnych sił zbrojnych, którzy podają się za podlegających rządowi lub władzy nie uznanym przez Mocarstwo zatrzymujące;
- 4) osoby towarzyszące siłom zbrojnym, ale nie należące do nich bezpośrednio, jak na przykład cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych, korespondenci wojenni, dostawcy, członkowie oddziałów pracy lub służb powołanych do opieki nad siłami zbrojnymi, pod warunkiem, że otrzymali oni upoważnienie od sił zbrojnych, którym towarzyszą;
- 5) członkowie załóg statków handlowych, włączając w to kapitanów, pilotów i uczniów, oraz członkowie załóg samolotów cywilnych Stron w konflikcie, o ile nie przysługuje im prawo do korzystniejszego traktowania na mocy innych postanowień prawa międzynarodowego;
- 6) ludność terytorium nie okupowanego, która przy zbliżaniu się nieprzyjaciela chwytła spontanicznie za broń, aby stawić opór inwazji, a nie miała czasu zorganizować się w regularne siły zbrojne, jeżeli jawnie nosi broń i przestrzega praw i zwyczajów wojennych.

Artykuł 14

Każdy okręt wojenny Strony wojującej może żądać wydania rannych, chorych lub rozbitek znajdujących się na pokładzie wojskowych statków szpitalnych, statków szpitalnych należących do towarzystw ratowniczych i osób prywatnych, jak również statków handlowych, jachtów i łodzi bez względu na ich przynależność państwową, o ile pozwala na to stan zdrowia rannych i chorych, a okręt wojenny posiada urządzenia, umożliwiające zapewnienie im dostatecznej opieki lekarskiej.

Artykuł 15

Jeżeli ranni, chorzy lub rozbitkowie zostali przyjęci na pokład neutralnego okrętu wojennego lub neutralnego samolotu wojskowego, należy zapewnić, aby, jeżeli wymaga tego prawo międzynarodowe, nie mogli oni uczestniczyć ponownie w działaniach wojennych.

Artykuł 16

Z uwzględnieniem postanowień artykułu 12 ranni i rozbitkowie jednej ze Stron wojujących, którzy wpadną w ręce przeciwnika, stają się jeńcami wojennymi i stosują się do nich przepisy prawa międzynarodowego dotyczące jeńców wojennych. Strona biorąca do niewoli zadecyduje, czy należy ich zatrzymać, czy też skierować do własnego portu, do portu neutralnego lub nawet do portu przeciwnika. W tym ostatnim przypadku jeńcy wojenni, którzy w ten sposób powrócili do kraju, nie będą mogli już pełnić służby w czasie trwania wojny.

Artykuł 17

Jeżeli tego wymaga prawo międzynarodowe, ranni, chorzy lub rozbitkowie, którzy wylądowali w porcie neutralnym za zgodą władz miejscowych, muszą być przez Mocarstwo neutralne strzeżeni w taki sposób, aby nie mogli ponownie uczestniczyć w działaniach wojennych, chyba że Mocarstwo neutralne i Mocarstwo wojujące ułożyły się inaczej.

Mocarstwo, do którego należą ranni, chorzy lub rozbitkowie, pokryje koszty leczenia szpitalnego i internowania.

Artykuł 18

Po każdej bitwie Strony w konflikcie podejmą niezwłocznie wszelkie możliwe środki w celu wyszukania i zebrania rozbitków, rannych lub chorych, ochronienia ich przed rabunkiem i złym traktowaniem oraz zapewnienia im niezbędnej opieki, jak również w celu wyszukania poległych i nie dopuszczenia do ich ograbienia.

Ilekcio okoliczności na to pozwolą, Strony w konflikcie zawrą porozumienie miejscowe w sprawie ewakuacji morzem rannych i chorych ze strefy oblężonej lub okrażonej oraz w sprawie dopuszczenia do tej strefy personelu sanitarnego i duchownego oraz materiałów sanitarnych.

Artykuł 19

Strony w konflikcie powinny możliwie najprędzej zarejestrować wszystkie dane, mogące pomóc do ustalenia tożsamości rozbitków, rannych, chorych i zmarłych Strony przeciwnej, którzy znaleźli się w ich władzy. Te informacje powinny w miarę możliwości zawierać:

- a) oznaczenie Mocarstwa, któremu oni podlegają;
- b) przydział lub numer książeczki wojskowej;
- c) nazwisko;
- d) imię lub imiona;
- e) datę urodzenia;
- f) wszelkie inne dane, znajdujące się na karcie lub tabliczce tożsamości;
- g) datę i miejsce wzięcia do niewoli lub zgonu;
- h) wiadomości dotyczące ran, choroby lub przyczyny śmierci.

W możliwie najkrótszym czasie wyżej wymienione informacje powinny być przesłane do Biura Informacji, przewidzianego w artykule 122 Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych, które je przekaże Mocarstwu, któremu te osoby podlegają, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego i Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych.

Strony w konflikcie sporządzą i przekażą sobie w trybie wskazanym w poprzednim ustępie akty zgonów lub wykazy zgonów należycie uwierzytelnione. Zbiorą one również i prześlą sobie za pośrednictwem tego samego Biura połowy podwójnych tabliczek tożsamości lub same tabliczki, o ile chodzi o tabliczki zwykłe, testamenty lub inne dokumenty, mające

znaczenie dla rodziny zmarłych, pieniądze i wszystkie w ogóle przedmioty znalezione przy zwłokach, a mające wartość rzeczywistą lub pamiątkową. Przedmioty te, jak również przedmioty, których właściciele nie zdołano ustalić, będą odesłane w paczkach opieczętowanych wraz z deklaracjami, zawierającymi wszelkie szczegóły, niezbędne do ustalenia tożsamości zmarłego posiadacza, jak również dokładny opis zawartości paczki.

Artykuł 20

Strony w konflikcie będą czuwać nad tym, aby zatopienie zwłok, dokonywane indywidualnie, jeżeli okoliczności na to pozwolą, było poprzedzone przez dokładne i w miarę możliwości lekarskie zbadanie zwłok, w celu stwierdzenia śmierci, ustalenia tożsamości zmarłego i umożliwienia zdania z tego sprawy. Jeśli zmarły posiadał podwójną tabliczkę tożsamości, połowa tej tabliczki pozostanie na zwłokach.

W razie wyładowania zwłok na ląd stosuje się postanowienia Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 21

Strony w konflikcie będą mogły odwołać się do miłosierdzia kapitanów neutralnych statków handlowych, jachtów lub łodzi, aby przyjęli na pokład i otoczyli opieką rannych, chorych lub rozbitków oraz zebrali zwłoki.

Statki wszelkiego rodzaju, które odpowiedziały na ten apel, jak również statki, które samorzutnie przyjęły rannych, chorych lub rozbitków, korzystają ze specjalnej ochrony i wszelkich ułatwień w swej akcji niesienia pomocy.

W żadnym przypadku nie mogą być one zajęte z powodu takiego przewozu; jednak w razie braku uzyskania odmiennych przyrzeczeń, mogą być zajęte za naruszenie neutralności, jakiego mogłyby się dopuścić.

Rozdział III

O statkach szpitalnych

Artykuł 22

Wojskowe statki szpitalne, czyli statki zbudowane lub urządzone przez Mocarstwa specjalnie i wyłącznie w celu niesienia pomocy rannym, chorym i rozbitkom, ich leczenia i przewożenia, nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane ani zajmowane, lecz będą zawsze szanowane i chronione, pod warunkiem, że ich nazwy i cechy charakterystyczne zostały zakomunikowane stronom w konflikcie na dziesięć dni przed użyciem tych statków.

Cechami charakterystycznymi, które należy podać w notyfikacji, są: zarejestrowany tonaż brutto, długość od rufy do dziobu oraz ilość masztów i kominów.

Artykuł 23

Zakłady, położone na brzegu i uprawnione do korzystania z ochrony na mocy Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, nie mogą być atakowane ani bombardowane z morza.

Artykuł 24

Statki szpitalne, używane przez krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża, przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze lub przez osoby prywatne, korzystają z tej samej ochrony co wojskowe statki szpitalne i nie podlegają zajęciu, jeżeli Strona w konflikcie, do której te statki należą, powierzyła im urzędową misję i o ile zastosowano się do postanowień artykułu 22, dotyczących notyfikacji.

Statki te muszą posiadać dokument wystawiony przez właściwą władzę i stwierdzający dokonanie kontroli podczas ich ekwipunku i odjazdu.

Artykuł 25

Statki szpitalne, używane przez krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża, przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze lub przez osoby prywatne, należące do krajów neutralnych, korzystają z takiej samej ochrony jak wojskowe statki szpitalne i nie podlegają

zajęciu pod warunkiem, że za uprzednią zgodą swojego rządu i za upoważnieniem jednej ze Stron w konflikcie oddały się pod jej kierownictwo oraz że zastosowano się do postanowień artykułu 22 dotyczących notyfikacji.

Artykuł 26

Ochrona, przewidziana w artykułach 22, 24 i 25, stosuje się do statków szpitalnych każdego tonażu oraz do ich łodzi ratunkowych, niezależnie od miejsca działania. Jednakże w celu zapewnienia największej wygody i bezpieczeństwa, Strony w konflikcie będą się starały używać do przewozu rannych, chorych i rozbitków na dalekie odległości i na pełnym morzu wyłącznie statków szpitalnych o pojemności 2.000 ton brutto.

Artykuł 27

Na takich samych warunkach jak warunki przewidziane w art. 22 i 24 łodzie używane przez Państwo lub przez oficjalnie uznane towarzystwa ratownicze dla celów ratownictwa przybrzeżnego będą szanowane i chronione w takiej mierze, na jaką pozwolą konieczności operacyjne.

Stosuje się to również w miarę możliwości do stałych urządzeń przybrzeżnych, używanych wyłącznie przez te łodzie dla wypełniania ich zadań humanitarnych.

Artykuł 28

W razie walki na okrętach wojennych, lazarety będą, o ile tylko możliwe, szanowane i oszczędzane. Te lazarety i ich wyposażenie będą nadal podlegały prawom wojny, nie mogą być jednak przeznaczone na inny użytek, o ile są potrzebne dla rannych i chorych. Jednakże dowódca, w którego władzy one się znajdują, będzie mógł w razie nagłych konieczności wojskowych dysponować nimi zapewniając jednak uprzednio należytą opiekę rannym i chorym, którzy się tam leczą.

Artykuł 29

Każdy statek szpitalny, znajdujący się w porcie, który wpadł w ręce nieprzyjaciela, ma prawo port ten opuścić.

Artykuł 30

Statki i łodzie wspomniane w artykułach 22, 24, 25 i 27 będą ratować rannych, chorych i rozbitków oraz udzielać im pomocy bez względu na ich przynależność państwową.

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się nie używać tych statków i łodzi do żadnych celów wojskowych.

Statki te i łodzie nie powinny w żaden sposób utrudniać swobody ruchów jednostek walczących.

Podczas bitwy i po niej działają one na własne ryzyko i niebezpieczeństwo.

Artykuł 31

Strony w konflikcie mają prawo kontroli i rewizji statków i łodzi, wspomnianych w artykule 22, 24, 25 i 27. Mogą one odmówić korzystania z pomocy tych statków i łodzi, kazać im się oddalić, nakazać im określony kierunek, ograniczyć używanie przez nie radia i wszystkich innych środków komunikowania się, a nawet jeżeli powaga sytuacji tego wymaga, zatrzymać je na czas nie przekraczający dni siedmiu, licząc od chwili zbadania papierów okrętowych.

Mogą one umieścić tymczasowo na statku komisarza, którego wyłącznym zadaniem jest zapewnienie wykonania rozkazów, wydanych na podstawie postanowień poprzedniego ustępu.

O ile to możliwe, Strony w konflikcie wpisywać będą do dziennika okrętowego statków szpitalnych swoje rozkazy w języku zrozumiałym dla kapitana statku szpitalnego.

Strony w konflikcie mogą, czy to jednostronnie, czy też na mocy specjalnego układu, umieszczać na swoich statkach szpitalnych neutralnych obserwatorów, którzy będą stwierdzali ścisłość przestrzeganych postanowień niniejszej Konwencji.

Artykuł 32

Statki i łodzie określone w artykułach 22, 24, 25 i 27 nie są traktowane na równi z okrętami wojennymi co do ich pobytu w porcie neutralnym.

Artykuł 33

Statki handlowe, przekształcone na statki szpitalne, nie mogą być przeznaczone na inne cele przez cały czas trwania działań wojennych.

Artykuł 34

Ochrona, należna statkom szpitalnym i lazaretom okrętowym, może ustać tylko wówczas, gdy wbrew ich zadaniom humanitarnym używane są one do działań szkodliwych dla nieprzyjaciela. Jednak ochrona ustanie dopiero wtedy, gdy ostrzeżenie, udzielone we wszystkich odpowiednich przypadkach z podaniem słusznego terminu, pozostanie bez skutku.

W szczególności nie wolno statkom szpitalnym posiadać i używać tajnego szyfru dla nadawania wiadomości przez radio lub w drodze jakiegokolwiek innego środka porozumiewania się.

Artykuł 35

Nie uważa się za powód do pozbawienia statków szpitalnych lub lazaretów okrętowych należytą im ochrony:

- 1) faktu, że personel tych statków lub lazaretów jest uzbrojony i używa broni dla utrzymania porządku, dla własnej obrony lub dla obrony rannych i chorych;
- 2) faktu, że na statkach znajdują się przyrządy, przeznaczone wyłącznie do nawigacji lub przesyłania wiadomości;
- 3) faktu, że na statkach szpitalnych lub w lazaretach okrętowych znajdują się broń ręczna i amunicja, odebrane rannym, chorym i rozbitkom, a nie przekazane jeszcze właściwej władzy;
- 4) faktu, że działalność humanitarna statków szpitalnych i lazaretów okrętowych albo ich personelu obejmuje również rannych, chorych lub rozbitków cywilnych;
- 5) faktu, że statki szpitalne przewożą materiały i personel, przeznaczone wyłącznie do celów sanitarnych, w ilości przekraczającej ich własne normalne potrzeby.

Rozdział IV

O personelu

Artykuł 36

Personel duchowny, lekarski i szpitalny statków szpitalnych oraz ich załogi będą szanowane i chronione; nie wolno brać ich do niewoli w czasie trwania ich służby na tych statkach, bez względu na to, czy na statku znajdują się lub nie znajdują się ranni i chorzy.

Artykuł 37

Personel duchowny, lekarski i szpitalny, przydzielony dla sprawowania opieki lekarskiej i duchownej nad osobami wymienionymi w artykułach 12 i 13, który znajdzie się we władzy nieprzyjaciela, będzie szanowany i chroniony; będzie on mógł pełnić nadal swe funkcje, dopóki będzie to konieczne dla otoczenia opieką rannych i chorych. Zostanie on następnie odesłany, jak tylko naczelny dowódca, w którego władzy personel ten się znajduje, uzna to za możliwe. Opuszczając statek będzie on mógł zabrać ze sobą przedmioty, stanowiące osobistą własność.

Gdyby jednak okazało się konieczne zatrzymanie części tego personelu w związku z potrzebami opieki lekarskiej i duchownej nad jeńcami wojennymi, podjęte będą wszelkie możliwe kroki w celu jak najszybszego wysadzenia go na ląd.

Od chwili opuszczenia statku personel zatrzymany podlega postanowieniom Konwencji Genewskiej z 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Rozdział V

O transportach sanitarnych

Artykuł 38

Statki, wynajęte w tym celu, upoważnione są do przewożenia materiałów, przeznaczonych wyłącznie do leczenia rannych i chorych członków sił zbrojnych lub do zapobiegania chorobom, jeżeli warunki ich podróży były podane Mocarstwu nieprzyjacielskiemu do wiadomości i przezeń zaaprobowane. Mocarstwo nieprzyjacielskie zachowuje prawo badania ich, ale nie może zająć statku ani zabrać przewożonego przezeń materiału.

Za zgodą Stron w konflikcie obserwatorzy neutralni mogą być umieszczani na tych statkach dla kontrolowania przewożonych materiałów. W tym celu materiały te powinny być łatwo dostępne.

Artykuł 39

Samoloty sanitarne, to jest samoloty używane wyłącznie do ewakuacji rannych, chorych i rozbitków, jak również do przewozu personelu i materiałów sanitarnych, nie będą atakowane, lecz mają być szanowane przez Strony w konflikcie podczas lotów, dokonywanych na wysokościach, w czasie i na trasach uzgodnionych wyraźnie w porozumieniu przez wszystkie zainteresowane Strony w konflikcie.

Będą one posiadały na dolnej i górnej powierzchni oraz na bokach kadłuba znak rozpoznawczy, przewidziany w artykule 41, a umieszczony w sposób widoczny obok barw państwowych. Będą one zaopatrzone w inne oznaki i środki rozpoznawcze, ustalone drogą porozumienia między Stronami w konflikcie zawartego na początku albo w trakcie działań wojennych.

Zabroniony jest przelot nad terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, chyba że strony porozumiały się inaczej.

Samoloty sanitarne obowiązane są do lądowania lub wodowania na każde wezwanie. W razie nakazanego w ten sposób lądowania lub wodowania samolot będzie mógł po ewentualnej kontroli kontynuować swój lot wraz ze znajdującymi się w nim osobami.

W razie przypadkowego lądowania lub wodowania na terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, ranni, chorzy i rozbitkowie, jak również załoga samolotu stają się jeńcami wojennymi. Personel sanitarny traktowany będzie zgodnie z postanowieniami art. 36 i 37.

Artykuł 40

Z zastrzeżeniem postanowień ustępu drugiego samoloty sanitarne Stron w konflikcie będą mogły przelatywać nad terytorium Mocarstw neutralnych i tam lądować lub wodować w razie konieczności albo w celu zatrzymania się na lotnisku. Powinny one uprzednio zawiadomić Mocarstwa neutralne o swym przelocie nad ich terytorium i lądować lub wodować na każde wezwanie. Będą one bezpieczne przed atakiem tylko podczas lotu na wysokościach, w czasie i na trasach, ustalonych wyraźnie w porozumieniu, zawartym między Stronami w konflikcie a zainteresowanymi Mocarstwami neutralnymi.

Jednakże Mocarstwa neutralne będą mogły ustalić warunki i ograniczenia dotyczące przelotu samolotów sanitarnych nad swym terytorium albo ich lądowania. Te ewentualne

warunki lub ograniczenia będą stosowane w równym stopniu do wszystkich Stron w konflikcie.

Jeżeli samolot sanitarny za zgodą władzy miejscowej wysadzi na terytorium neutralnym rannych lub chorych, powinni oni, o ile porozumienie zawarte między Mocarstwem neutralnym a Stronami w konflikcie inaczej nie stanowi, być zatrzymani przez Państwo neutralne, kiedy wymaga tego prawo międzynarodowe, aby nie mogli wziąć ponownie udziału w działaniach wojennych. Koszty leczenia i internowania będzie ponosiło Mocarstwo, do którego ci ranni i chorzy należą.

Rozdział VI

O znaku rozpoznawczym

Artykuł 41

Pod kontrolą właściwej władzy wojskowej godło czerwonego krzyża na białym polu umieszczane będzie na flagach, opaskach i na wszelkim sprzęcie, związanym ze służbą sanitarną.

Jednakże dla krajów, które zamiast czerwonego krzyża jako znaku rozpoznawczego używają już czerwonego półksiężyca lub czerwonego lwa i słońca na białym polu, godła te są również dopuszczone w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 42

Personel wymieniony w artykułach 36 i 37 będzie nosił na lewym ramieniu odporną na wilgoć opaskę ze znakiem rozpoznawczym wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Personel ten poza tabliczką tożsamości przewidzianą w artykule 19, posiadać będzie również specjalną kartę tożsamości, opatrzoną w znak rozpoznawczy. Karta ta powinna być odporna na wilgoć i posiadać rozmiary takie, aby mieściła się w kieszeni.

Będzie ona wypełniona w języku ojczystym zainteresowanego i podawać będzie co najmniej jego nazwisko i imiona, datę urodzenia, stopień i numer legitymacji. Ustali ona, w jakim charakterze ma on prawo do korzystania z ochrony na mocy niniejszej Konwencji. Karta będzie zaopatrzona w fotografię posiadacza, a oprócz tego bądź w jego podpis, bądź w odciski palców, bądź w jedno i drugie. Posiadać ona będzie odcisk suchej pieczęci władzy wojskowej.

Karta tożsamości powinna być jednolita w każdej armii i w miarę możliwości tego samego typu w armiach Wysokich Umawiających się Stron. Strony w konflikcie będą mogły skorzystać z wzoru, załączonego przykładowo do niniejszej Konwencji. Po rozpoczęciu działań wojennych podadzą one sobie do wiadomości wzór, który będą stosowały. Każda karta tożsamości będzie w miarę możliwości sporządzona co najmniej w dwóch egzemplarzach, z których jeden zachowa Mocarstwo ojczyste.

W żadnym przypadku personel wyżej wymieniony nie może być pozbawiony ani swych oznak, ani swych kart tożsamości, ani prawa noszenia opaski. Będzie on miał prawo do otrzymania duplikatów karty i do zastąpienia oznak innymi w razie ich zgubienia.

Artykuł 43

Statki i łodzie określone w artykule 22, 24, 25 i 27 będą się odróżniały w następujący sposób:

- a) całość ich zewnętrznej powierzchni będzie koloru białego;
- b) jeden lub kilka ciemno-czerwonych krzyży możliwie dużych rozmiarów namalowanych będzie z każdej strony kadłuba, jak również na powierzchniach poziomych w taki sposób, aby zapewnić jak najlepszą widzialność z powietrza i z morza.

W celach rozpoznawczych wszystkie statki szpitalne będą podnosiły swe bandery państwowe, a ponadto jeżeli należą do państwa neutralnego, banderę Strony w konflikcie pod

której kierownictwo się oddały. Biała chorągiew z czerwonym krzyżem powinna być umieszczona możliwie najwyżej na głównym maszcie.

Łodzie ratunkowe statków szpitalnych, łodzie ratunkowe przybrzeżne i wszelkie małe łodzie, używane przez służbę zdrowia, pomalowane będą na biało, z wyraźnie widocznymi ciemno-czerwonymi krzyżami i w ogólności będą do nich miały zastosowanie sposoby ustalania tożsamości, przewidziane wyżej, dla statków szpitalnych.

Wyżej wymienione statki i łodzie, które pragną zapewnić sobie w nocy i w czasie zmniejszonej widoczności należną im ochronę, powinny za zgodą Strony w konflikcie, w której władzy się znajdują, zastosować niezbędne środki w celu uczynienia swych barw i znaków rozpoznawczych dostatecznie widzialnymi.

Statki szpitalne, które na mocy artykułu 31 zatrzymane zostaną chwilowo przez nieprzyjaciela, powinny opuścić banderę Strony w konflikcie, w której służbie się znajdują lub której kierownictwo przyjęły.

Przybrzeżne łodzie ratunkowe, które za zgodą Mocarstwa okupacyjnego działać będą nadal z bazy okupowanej, mogą otrzymać zezwolenie na wywieszanie poza bazą swojej własnej flagi państwowej obok flagi z czerwonym krzyżem pod warunkiem zawiadomienia o tym uprzednio wszystkich zainteresowanych Stron w konflikcie.

Wszystkie postanowienia niniejszego artykułu dotyczące godła czerwonego krzyża stosuje się również do innych godeł wymienionych w artykule 41.

Strony w konflikcie powinny w każdym czasie starać się dojść do porozumienia w celu wykorzystania najbardziej nowoczesnych metod, jakie mają do dyspozycji; dla ułatwienia ustalenia tożsamości statków i łodzi wymienionych w niniejszym artykule.

Artykuł 44

Znaki rozpoznawcze, przewidziane w artykule 43 mogą być używane zarówno w czasie pokoju, jak podczas wojny wyłącznie dla oznaczenia lub ochrony wspomnianych w nim statków z zastrzeżeniem przypadków, które mogą być przewidziane w innej Konwencji międzynarodowej lub w układzie między wszystkimi zainteresowanymi Stronami w konflikcie.

Artykuł 45

Wysokie Umawiające się Strony, których ustawodawstwo nie byłoby obecnie wystarczające, podejmą niezbędne środki dla zapobieżenia w każdym czasie wszelkim nadużyciom w posługiwaniu się znakami rozpoznawczymi, przewidzianymi w artykule 43.

Rozdział VII

O wykonaniu Konwencji

Artykuł 46

Każda ze Stron w konflikcie powinna czuwać za pośrednictwem swych naczelnych dowódców nad szczegółami wykonania poprzednich artykułów, jak również w przypadkach nie przewidzianych działań zgodnie z ogólnymi zasadami niniejszej Konwencji.

Artykuł 47

Zabrania się stosowania zarządzeń odwetowych wobec rannych, chorych, rozbitków, personelu, statków i sprzętu, znajdujących się pod ochroną niniejszej Konwencji.

Artykuł 48

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się jak najszerszej rozpowszechniać w swych krajach, zarówno w czasie pokoju, jak podczas wojny, tekst niniejszej Konwencji, a zwłaszcza włączyć jego studiowanie do programów szkolenia wojskowego, i o ile to możliwe również do programów szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób zasady jej były

znane całej ludności, a przede wszystkim członkom sił zbrojnych, personelowi sanitarnemu i kapelanom.

Artykuł 49

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a podczas trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i regulaminy, jakie uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Rozdział VIII

O karaniu nadużyć i naruszeń

Artykuł 50

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły albo wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji, określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona obowiązana będzie poszukiwać osób podejrzanych o popełnienie albo wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami bez względu na ich obywatelstwo. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie, o ile ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia, określone w artykule następnym.

We wszelkich okolicznościach oskarżeni będą korzystali z gwarancji procesowych i swobody obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 51

Za ciężkie naruszenia, przewidziane w artykule poprzednim, uważa się popełnienie któregośkolwiek z niżej wymienionych czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez niniejszą Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne sprawianie wszelkich cierpień albo ciężkie uszkodzenia ciała lub zdrowia, niszczenie i przywłaszczanie sobie mienia, nie usprawiedliwione koniecznościami wojskowymi i dokonywane na wielką skalę w sposób bezprawny i samowolny.

Artykuł 52

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Umawiającej się Strony od odpowiedzialności, ciężącej na niej lub na innej Umawiającej się Stronie, za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 53

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy w związku z każdym zarzutem pogwałcenia Konwencji wszcząć śledztwo w trybie, który będzie ustalony między Stronami zainteresowanymi.

Jeżeli nie nastąpi uzgodnienie co do procedury śledztwa, Strony porozumią się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być stosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najszybciej położą mu kres i ukróćą je.

Postanowienia końcowe

Artykuł 54

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Związkowa Rada Szwajcarska poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 55

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do dnia 12 lutego 1950 r. w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie 21 kwietnia 1949 r., jak również Mocarstw nie reprezentowanych na tej Konferencji, lecz będących Stronami X Konwencji Haskiej z 18 października 1907 o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 roku albo Konwencji Genewskich z 1864, 1906 lub 1929 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 56

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najszybciej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego odpis uwierzytelniony za zgodność Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 57

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 58

Konwencja niniejsza zastępuje w stosunkach między Wysokimi Umawiającymi się Stronami X Konwencję Haską z 18 października 1907 roku o przystosowaniu do wojny morskiej zasad Konwencji Genewskiej z 1906 roku.

Artykuł 59

Od daty swego wejścia w życie Konwencja niniejsza będzie otwarta do przystąpienia dla każdego Mocarstwa, w którego imieniu nie została podpisana.

Artykuł 60

Przystąpienia będą notyfikowane pisemnie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 61

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień, złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach lub przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową w jak najszybszej drodze.

Artykuł 62

Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie notyfikowane pisemnie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednak wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie zostaną zakończone czynności związane z uwolnieniem i repatriacją osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na mocy zasad prawa narodów, wynikających ze zwyczajów uznanych przez narody cywilizowane, z praw ludzkości i z wymagań sumienia publicznego.

(Artykuł 63 – opuszczono)

Załącznik

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka
Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu
Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

